

WOJEWÓDZKI URZĄD
OCHRONY ZABYTKÓW
ul. Archidiakańska 4
20-113 Lublin
tel. 81 532-90-35, 81 532-59-37, 81 532-26-04

Nasz znak:
KD.5180. 4 . 1 . 2018

J. H. Olier
R. L. Her
6.08.2018.
Pani Wójt Teresa Kot
Gmina Jastków

a 3, 21 – 002 Jastków

Urząd Gminy Jastków
ul. Chmielowa 3, 21-002 Jastków

2402.18.DG GK. R. Stolar

Wpłynęło dn. 06-08-2018
Przyjęto przez:
Justyna Koroluk

Data:
2018.08.02

00000001 R

Obiekt: Cmentarz Legionistów w Jastkowie – wpisany do rejestru zabytków woj. lubelskiego pod Nr A/ 1007 decyzją z dn. 1990.07.04.

Sprawa: wytyczne konserwatorskie do projektu remontu cmentarza

Odpowiadając na wniosek z 06.07.2018r., znak: GK.414.5.2018.MW.1, w sprawie wytycznych konserwatorskich dotyczących remontu Cmentarza Legionistów w Jastkowie, położonego w miejscowości Panieńszczyzna przy al. Warszawskiej, Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków uprzejmie informuje:

- 1) cmentarze wojenne są zabytkami w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami i ich zachowanie leży w interesie społecznym – a więc istotnym elementem opieki nad cmentarzami wojennymi jest nie tylko poszanowanie miejsc pochówków głęboko zakorzenione w kulturze europejskiej, ale także poszanowanie specyficznej, właściwej dla tych cmentarzy kompozycji (rozplanowania) i formy elementów upamiętniających. Formy te muszą odpowiadać tradycji zróżnicowanej na różnych obszarach i odmiennej dla cmentarzy i mogił z okresu I i II wojny światowej;
- 2) ogólne zasady w odniesieniu do cmentarzy i mogił z okresu I wojny światowej są następujące:

- ✓ na mogiłach można ustawiać drewniane krzyże (łacińskie lub prawosławne), lub nagrobki kamienne w formach historycznych (jeżeli na cmentarzu nie zachowały się pomniki kamienne, to należy uszanować zastaną formę cmentarza i ewentualnie umieścić w miejscu, gdzie nie było grobów – prostą tablicę z informacją). Popularną formą były krzyże żeliwne, robione według ściśle określonego wzorca. Za tradycyjną formę uznaje się także inne nie wymienione wyżej o ile były wykonane w okresie międzywojennym „z urzędu”, w ramach opieki nad cmentarzami wojennymi sprawowanej na podstawie ustawy z.1933 roku.
- ✓ za niedopuszczalne należy uznać wszystkie formy odpowiadające współczesnym nagrobkom na cmentarzach wyznaniowych;
- ✓ niedopuszczalne jest umieszczanie na pomnikach napisów i znaków o treści religijnej – poza krzyżem lub w/w elementami związanymi z innymi religiami. Upamiętnienia winny powtarzać wcześniej istniejące, o ile będą podlegały modyfikacji to wyłącznie w nawiązaniu do stosowanych do okresu międzywojennego włącznie;

- 3) w odniesieniu do wskazanego w Państwa wniosku cmentarza Legionistów w Jastkowie, w którym zakładacie Państwo następujące prace:

a/- wymiana: 91 szt. krzyży betonowych, 1 szt. macewy, 8 szt. tablic leżących

b/- przełożenie (wyrównanie) alei z cegły klinkierowej, c/- wymiana obrzeży betonowych

d/ - oczyszczenie i pomalowanie pomnika legionistów, e/ - oczyszczenie napisu „Legionistom poległym pod Jastkowem 1915” (pisownia oryginalna), f/ - oczyszczenie zbiorowych tablic na pomniku
g/ - pielęgnacja i odnowienie zieleni wysokiej, h/ - wyrównanie i odnowienie zieleni niskiej – trawniki
i/ - oczyszczenie i pomalowanie elementów stalowych ogrodzenia, j/ - oczyszczenie i uzupełnienie ubytków w piaskowych słupkach ogrodzenia,

Lubelski Wojewódzki Konserwator Zabytków uprzejmie informuje

odpowiednio jak pkt-y wymienione powyżej:

a/ Krzyże betonowe w większości są do odczyszczenia i zaimpregnowania, krzyże betonowe pęknięte lub z uszkodzeniami trwałymi naprawić, braki uzupełnić i zaimpregnować. W przypadku znacznego zniszczenia krzyży, wykonać nowe z betonu na wzór istniejących.

Macewę odczyścić i zaimpregnować. Tablice betonowe leżące poddać renowacji, w przypadku braku czytelności lub dużego zniszczenia wykonać nowe betonowe na wzór istniejących.

b/ cegła klinkierowa w głównej alei jest częściowo zniszczona, proponuje się nową nawierzchnię z naturalnych płyt kamiennych najlepiej piaskowca z granitowymi krawężnikami podkreślającymi przejście do pomnika

c/ Obrzeża betonowe grobów w większości są zniszczone i zniekształcone, proponuje się wymienić na nowe granitowe

d/ Pomnik legionistów oczyścić i zaimpregnować, malowanie betonu jest nietrwałe

e/ Napis „Legionistom poległym pod Jastkowem 1915” oczyścić i uczynić litery zabarwiając na czarno

f/ Zbiorowe tablice oczyścić i uczynić litery jak wyżej

g/ i h/ Zieleni wysoką i niską poddać pielęgnacji wg zaleceń dendrologa i projektanta zieleni

i/ i j/ Ogrodzenie, słupki z piaskowca oczyścić, ubytki uzupełnić tym samym gatunkiem kamienia, przęsła metalowe oczyścić i pomalować na czarno.

- 4) niezależnie od powyższych wytycznych informujemy, że w związku z remontem obiektu wpisanego do rejestru zabytków A/1007, realizacja zamierzenia jest możliwa pod warunkiem wcześniejszego uzyskania pozwolenia Lubelskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (art. 36.1. pkt1 i 11 ustawy z 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami) oraz wojewody na przeprowadzanie robót ziemnych, wznoszenie pomników i innych urządzeń na w/w mogiłach (art. 5 ustawy z 28 marca 1933 r. o grobach i cmentarzach wojennych, tekst jednolity Dz.U. z 2017 poz. 681).

Z-ca Lubelskiego Wojewódzkiego
Konserwatora Zabytków

mgr inż. arch. Maria Gmyz

Do wiadomości:

1. Pan Artur Jaśkowski

Dyrektor Wydziału Gospodarki Nieruchomościami i Skarbu Państwa Lubelski Urząd Wojewódzki w Lublinie, ul. Spokojna 4, 20-914 Lublin

2. a/a